

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Yhteiskuntahistorian laitos	
Tekijä-Författare-Author Kemppainen, Ilona			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Isänmaan uhrin : sankarikuolema Suomessa toisen maailmansodan aikana			
Oppiaine-Läroämne-Subject Talous- ja sosiaalhistoria			
Työn laji-Arbetets art-Level Väitöskirja		Aika-Datum-Month and year 2006-06-13	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages
Tiivistelmä-Referat-Abstract Kuolemaa isänmaan puolesta on monesti pidetty parhaana ja kunniakkaimpana kuolemana. Sotaa käyvässä maissa ajatellaan näin erityisen usein. Toisen maailmansodan aikainen Suomi ei ollut poikkeus: sotilaan kuolemaa rintamalla sanottiin sankarikuolemaksi. Sotilaan kuolemaan liitettiin niin uskonnollisia kuin nationalistisiakin käsityksiä. Sodassa kuoleminen oli ensisijaisesti miehinä asia, kuoleman sureminen taas naisten; erityisesti sankaripojan ja hänen äitinsä suhde nostettiin esille ihanteellisena sankarikuoleman kuvana. Isänmaan uhrin-teoksessa keskeisiä lähteitä ovat sota-ajan kirjeet, sanomalehdissä julkaistut kuolinilmoitukset ja sotavuosien suomalainen kaunokirjallisuus. Lisäksi viranomaisten toiminta ja sankarihautajaiset ovat tärkeä osa tutkimusta. Keskeistä ei ole vain se, miten viralliset tahot ja julkinen sana kuvasivat sotilaan kuolemaa, vaan myös se, miten yksityiset ihmiset kokivat läheisensä menetyksen. Sankarikuolema ei ollut vain hetkellinen tapahtuma, vaan sen vaikutukset ulottuivat laajalle, niin sosiaalisesti kuin kulttuurisestikin. Suomalaiset kaatuneet pyrittiin kaikki evakuoimaan kotiseuduilleen sankarihautoihin haudattaviksi. Talvisodan alussa puolustusvoimien piirissä pidettiin kenttähautausmaita taistelupaikkojen läheisyyteen todennäköisimpänä vaihtoehtona, mutta niin armeijan sisäinen kuin kotirintamankin kanta teki epävirallisena toimintana alkaneesta kaatuneiden evakuoinnista virallisen käytännön, josta ei pääosin luovuttu myöhemminkään. Suomalaisten sotilaiden haudat sijaitsevatkin yleensä tavallisten haudausmaiden yhteydessä, mikä on kansainvälisesti katsoen poikkeuksellista. Syitä kaatuneiden kotiseudulle evakuoimiseen voidaan etsiä, paitsi siitä, että se hyvien liikenneyhteyksien vuoksi yleensä oli mahdollista, myös siitä, että se koettiin kulttuurisesti tärkeäksi. Sotilaan kuolemaa määriteltiin monessa yhteydessä. Sotilaspastorien, upseerien, asetoverien ja mahdollisesti sairaalahenkilökunnan kirjeet kertoivat omaisille vainajan viimeisistä hetkistä. Omaiset myös kirjoittivat itse kertoakseen läheisensä kuolemasta, ja vastaanottivat surunvalittelukirjeitä. Laajempi yhteisö sai tiedon kaatumisesta kuolinilmoituksesta. Kotiseudulla vietetyt sankarihautajaiset yhdistivät ihmisiä ja olivat osa yhteisöllistä ja henkilökohtaista suremista, mutta niissä myös määritettiin surua, sotaa ja kansakuntaa voimakkaasti. Sankarikuolemaa ylistettiin, samoin suomalaisia sotilaita, ja sotilaan kaatuminen nähtiin myös hänen omaistensa uhrina. Omaisten tulkinnat sotilaan kuolemasta sisälsivät harvoin yhtä isänmaallisen viestin. Erityisesti jatkosodan aikana suuntauduttiin yhä enemmän kunkin surijan omiin tunteisiin, vaikka itse sota kyseenalaistettiin edelleen harvoin. Kaunokirjallisuuden sotakuoleman kuvauksissa painottuu vuosi 1940, eli mieluiten käsiteltiin talvisodan kansakuntaa yhdistänyttä, melko ongelmatonta aikaa. Jatkosodan kuluessa sen hetkistä sotaa käsittelevien romaanien määrä väheni voimakkaasti, eikä sotilaan kuolemastakaan enää mielellään kirjoitettu. Tämä ei tarkoittanut, että sotilaiden kaatuminen olisi täysin menettänyt merkityksensä; sodan oloissa oli kuitenkin niukasti mahdollisuuksia uusien ilmaisutapojen löytämiseen.			
Avainsanat-Nyckelord-Keywords kuolema - sotilaat kaatuneet - toinen maailmansota - Suomi sankarivainajat kirjeet kuolinilmoitukset kaunokirjallisuus			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			